

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра менеджменту

«Затверджую»

Т.В.О. завідувача кафедри
Т.В.О. завідувача кафедри
«07» 08 2019р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Організація і методика проведення навчальних занять

Спеціальності: всі спеціальності: аспірантура

2019 – 2020 навчальний рік

Робоча програма з «Організація і методика проведення навчальних занять» для аспірантів всіх спеціальностей.

Розробник: к.е.н., доцент Дубовик С.Г. ()

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри менеджменту.

Протокол № 2 від "27" 08 2019 року

тво завідувача кафедри Михайлова Л.І.
(підпис) (прізвище та ініціали)

Погоджено:

Декан факультету (Н.І. Строченко)
В.М.Коваленко
на якому викладається дисципліна

Методист навчального відділу (Н.М. Баранік)

Зареєстровано в електронній базі: дата: 29.08 2019 р.

©СНАУ, 2019 рік

©Дубовик С.Г., 2019 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	<u>Галузі знань:</u> Усі галузі знань, за якими здійснюється підготовка на III рівні вищої освіти	Обов'язкова	
Модулів - 2	<u>Спеціальність:</u> Усі галузі знань, за якими здійснюється підготовка на III рівні вищої освіти	Рік підготовки:	
Змістових модулів: 1		2020-2021	2020-2021
		Курс	
		1	1
		Семестр	
		2	2
Загальна кількість годин – 90	Освітній ступінь: <i>Доктор філософії</i>	Лекції	
		18 год	6 год
		Практичні, семінарські	
		18 год	6 год
		Лабораторні	
		Самостійна робота	
		54 год	78 год
		Індивідуальні завдання:	
		-	
		Вид контролю:	
	Екзамен	Екзамен	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 самостійної роботи студента – 4,5			

Примітка:

Частка годин аудиторних занять для *денної форми навчання* – 40%, для *заочної форми навчання* – 13%

Частка годин самостійної та індивідуальної роботи для *денної форми навчання* – 60 % для *заочної форми навчання* – 87%.

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета: формування у студентів-здобувачів ступеня доктора філософії глибокого розуміння підходів до викладання та навчання та здатності планувати та проводити навчальні заняття, використовуючи підхід, що базується на результатах навчання.

Завдання – сформулювати у здобувачів результати навчання з дисципліни (*див. перелік*), що забезпечать досягнення ним програмних результатів навчання після завершення освітньої програми. Зокрема ОК «Організація і методика проведення навчальних занять» формує блок знань умінь та компетентностей необхідних для проходженням здобувачем педагогічної практики.

Результати навчання з дисципліни (РНД)

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент буде здатен продемонструвати:

- знання Національної рамки кваліфікацій та Європейської рамки кваліфікацій для навчання упродовж життя, розуміння наступності освіти, концепції навчання упродовж життя, студентоцентрованого навчання;
- знання і розуміння принципів та процедур розроблення освітніх програм відповідно до Стандартів і рекомендацій щодо забезпечення якості у Європейському просторі вищої освіти;
- здатність пояснити загальні навчальні завдання, з якими стикаються студенти у вищій освіті, сформулювати особистий підхід та бачення ефективного навчання у своїй спеціальності, адаптувати його для власного професійного розвитку;
- уміння використовувати підхід, що базується на результатах навчання, у розробленні освітніх компонентів (навчальних дисциплін) у контексті його спеціальності; узагальнювати інформацію презентувати її з акцентами на критичній оцінці ряду варіантів;
- уміння формувати ефективну стратегію навчання-викладання, поєднуючи методи навчання, викладання та оцінювання відповідно до принципу конструктивного узгодження; пов'язати поточні дослідження щодо навчання, викладання, оцінювання із власним досвідом як викладача і як студента;
- здатність поєднати власний набір цінностей з принципами етики, інтерпретувати та застосовувати етичні принципи викладання у вищій школі для аналізу можливих етичних дилем у навчанні, формулювати пропозиції щодо їх вирішення;
- організувати спільну роботу (розуміючи роль і внесок у виконання спільного завдання кожного члена команди, в тому числі власного), поставити завдання учасникам групи, делегувати відповідальність з метою успішного виконання завдання; забезпечити зворотний зв'язок (інструкції, рекомендації, ідеї тощо), оцінювати роботу членів команди та власну;
- здатність узагальнювати інформацію презентувати її з акцентами на критичній оцінці ряду варіантів.

3. ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ.

Тема 1. Розвиток сучасного простору вищої освіти: національний та міжнародний контекст. Особливості процесу навчання у сучасному інформаційному середовищі. Процес трансформації європейського простору вищої освіти. Зміна контексту вищої освіти. Рамки кваліфікацій та наступність освіти. Якість вищої освіти. Стандарти та рекомендації щодо забезпечення якості у Європейському просторі вищої освіти.

Тема 2. Підхід, що базується на результатах навчання (компетентнісний підхід). Поняття результатів навчання та компетентностей. Таксономія Блума. Структурована таксономія спостережуваних результатів навчання (Structured Observed Learning Outcomes – SOLO taxonomy). Студентоцентроване навчання.

Тема 3. Освітня програма у вищій освіті: розроблення, реалізація, моніторинг, періодичний перегляд. Поняття та види освітніх програм. Міжнародна стандартна класифікація освіти (МСКО). Принцип конструктивного узгодження у плануванні освітніх компонентів.

Зв'язок у ланцюгу «навчання – викладання – оцінювання». Моніторинг та періодичний перегляд освітніх програм. Стандарти вищої освіти.

Тема 4. Навчання-викладання-оцінювання: роль у ефективному навчанні. Методи навчання, викладання: принципи формування ефективної навчальної стратегії. Поняття оцінювання навчальних результатів студентів. Роль оцінювання у сучасній вищій освіті. Вимоги ESG до системи оцінювання. Види оцінювання: оцінювання навчання, оцінювання для навчання, оцінювання як навчання (формативне, сумативне, самооцінювання). Роль викладача у оцінюванні. Типи оцінювання: діагностичне, нормативне, синоптичне, об'єктивне, за критеріями. Принципи розроблення стратегії оцінювання. Оцінювання, сфокусоване на програмі (Programme Focused Assessment – PFA).

Тема 5. Етичні принципи викладання у вищій освіті. Академічна доброчесність та механізми її забезпечення. Етичні принципи викладання в університеті. Моделі професіоналізму.

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	Усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		лк	сем	лаб	інд	с.р.		лк	пр	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Тема 1. Розвиток сучасного простору вищої освіти: національний та міжнародний контекст	16	4	2	-	-	10	16	-	-	-	-	16
Тема 2. Підхід, що базується на результатах навчання (компетентнісний підхід).	20	4	4	-	-	12	20	2	2	-	-	16
Тема 3. Освітня програма у вищій освіті: розроблення, реалізація, моніторинг, періодичний перегляд.	26	4	6			16	30	2	2	-	-	26
Тема 4. Оцінювання та його роль у ефективному навчанні	22	4	6			12	18	2	2	-	-	14
Тема 5. Етичні принципи викладання у вищій освіті.	6	2	-			4	6	-	-	-	-	6
Усього годин за 2 модулі	90	18	18	-		54	90	6	6	-	-	78

5. Теми та план лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин (денна форма)	Кількість годин (заочна форма)
1	<p>Тема 1. Розвиток сучасного простору вищої освіти: національний та міжнародний контекст</p> <p>1.1. Процес трансформації європейського простору вищої освіти</p> <p>1.2. Наступність освіти, структура освіти, узгодження із міжнародними стандартами освіти (Європейська рамка кваліфікацій для навчання епродовж життя, Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості у Європейському просторі вищої освіти МСКО)</p> <p>1.3. Реформування вищої освіти в Україні: завдання та виклики</p> <p>1.4. Академічна мобільність</p>	2	0
2	<p>Тема 2. Підхід, що базується на результатах навчання (компетентнісний підхід)</p> <p>2.1. Результати навчання і компетентності</p> <p>2.2. Таксономія Блума та структурована таксономія спостережуваних результатів навчання</p> <p>2.3. Парадигма студентоцентрованого навчання у сучасній вищій освіті</p>	4	2
4	<p>Тема 3. Освітня програма у вищій освіті: розроблення, реалізація, моніторинг, періодичний перегляд.</p> <p>4.1. Поняття освітньої програми. Класифікація освітніх програм</p> <p>4.2. Принципи розроблення освітніх програм.</p> <p>4.3. Стандарти вищої освіти: призначення та досвід використання в різних країнах</p> <p>4.4. Моніторинг та періодичний перегляд освітніх програм: принципи та інструменти</p>	4	2
3	<p>Тема 4. Навчання-викладання-оцінювання: роль у ефективному навчанні.</p> <p>3.1. Методи навчання, викладання: принципи формування ефективної навчальної стратегії.</p> <p>3.2. Оцінювання і його роль у сучасній вищій освіті. Вимоги ESG до системи оцінювання.</p> <p>3.3. Види оцінювання: оцінювання навчання, оцінювання для навчання, оцінювання як навчання (формативне, сумативне, самооцінювання). Роль викладача у оцінюванні.</p> <p>3.4. Типи оцінювання. Принципи розроблення стратегії оцінювання. Оцінювання, сфокусоване на програмі.</p>	4	2
5	<p>Тема 5. Етичні принципи викладання у вищій освіті.</p> <p>5.1. Академічна доброчесність та механізми її забезпечення.</p> <p>5.2. Етичні принципи викладання в університеті.</p>	2	0
	Разом	18	6

6. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин (денна форма)	Кількість годин (заочна форма)
1	Робота у малих групах (студенти формують перелік найбільш актуальних на їхню думку завдань, які необхідно вирішити в межах підготовки на будь-якому рівні вищої освіти за їхньою спеціальністю, формують перелік завдань, які необхідно вирішити їх особисто як студентам)	2	0
2	Коротке презентація самостійної роботи, рефлексія. Дискусія: результати навчання, компетентності, дескриптори НРК та EQF LLL. Практична вправа на формулювання результатів навчання із взаємним оцінюванням і рефлексією викладача.	2	0
3	Презентація РН., рефлексія. Вправа на пошук помилок у формулюванні РН.	2	2
4	Стандарти вищої освіти в Україні (case-study).	2	0
5	Презентація ПРН (за результатами самостійної роботи)	2	2
6	Навчання-викладання-оцінювання: практики і виклики (case-study)	2	0
7	Вправа: формуємо ефективне формативне оцінювання та самооцінювання	2	2
8	Презентація запропонованої стратегії навчання-викладання-оцінювання. Рефлексія.	2	0
9	Академічна доброчесність (case-study).	2	0
	Разом	18	6

Робота в аудиторіях на семінарській і практичних заняттях побудована таким чином, щоб у декілька етапів допомогти студенту сформувати освітній компонент та спланувати навчальне заняття.

7. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин (денна форма)	Кількість годин (заочна форма)
1	Тема 1. 1) Читання: <i>НРК, Європейська РК НВЖ, Дублінські дескриптори</i> , <i>Тренінг – курс Рамки кваліфікацій: призначення, розроблення та впровадження.</i> <i>Рашикевич Ю. М. Болонський процес і нова парадигма вищої освіти</i> Аналіз наукової літератури (за рекомендацією викладача чи на вибір студента)	10	16
2	Тема 2. Читання: 1) <i>Формування результатів навчання в науках про навколишнє середовище: тренінг-курс</i> ; 2) <i>Declan Kennedy, Aine Hyland, Norma Ryan Writing and Using Learning Outcomes: a Practical Guide</i> ; 3) <i>Jonathan Deller (2019) The Ultimate Guide to Understanding Bloom's Taxonomy</i> ; 4) <i>Cedefop (2017). Defining, writing and applying learning outcomes: a European handbook. Luxembourg: Publications Office.</i> http://dx.doi.org/10.2801/566770	12	16

	За своєю спеціальністю студенти формулюють РН до якогось освітнього компонента, готують коротку презентацію. Аналіз наукової літератури (за рекомендацією викладача чи на вибір студента)		
3	<p>Тема 3. Читання 1) ESG, 2) <i>Методичні рекомендації до розробки стандартів ВО, Стандарт вищої освіти за своєю спеціальністю, Розроблення освітніх програм.</i> 3) <i>Методичні рекомендації</i> / Авт.: В.М. Захарченко, В.І. Луговий, Ю.М. Рашкевич, Ж.В. Таланова / За ред. В.Г. Кременя. – К. : ДП «НВЦ «Пріоритети », 2014. – 120 с. 4) Рашкевич Ю. М. <i>Болонський процес і нова парадигма вищої освіти: монографія</i> / Ю.М. Рашкевич. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2014. – 168 с.</p> <p>1. Студенти порівнюють стандарт ВО за своєю спеціальністю (https://mon.gov.ua/ua/osvita/visha-osvita/naukovo-metodichna-rada-ministerstva-osviti-i-nauki-ukrayini/zatverdzeni-standarti-vishoyi-osviti) та стандарти, запропоновані QAA Великої Британії (https://www.qaa.ac.uk/quality-code/subject-benchmark-statements)</p> <p>2. Кожен студент самостійно (або у малих групах) аналізує профілі 4 профілі ОП (в тому числі 2 іноземних ЗВО, формулює мету, завдання, РН умовного освітнього компонента (компонентів) відповідно до ПРН визначених стандартом ВО.</p>	16	26
4	<p>Тема 4. <i>Learning Outcomes Assessment Handbook (2017)</i> https://www.ubalt.edu/institutional_effectiveness/uploads/documents/assessment_handbook/AssessmentHandbook.pdf</p> <p>Студенти формують стратегію навчання-викання-оцінювання.</p>	12	14
5	<p>Тема 5. Читання:</p> <p>1. Стадний Є. <i>Деякі рекомендації щодо впровадження етичних кодексів в українських вищих навчальних закладах</i> https://ntb.pstu.edu/images/files/rekomendazij.pdf</p> <p>2. Heuser, B. L. & Drake, T. A., 2011. <i>Toward Global Academic Ethics through Accountability Systems. In: Creathing the Ethical Academy.</i> Abingdon: Routledge</p> <p>3. <i>Методичні рекомендації для закладів вищої освіти з підтримки принципів академічної доброчесності</i> https://drive.google.com/file/d/1IJtjefmfqO1uNCn4p9cT5g6_58h0C_xq9/view</p> <p>4. Mihaylo Milovanovitch, Caroline Macready, Tinde Kovac-Cerovic, Muriel Poisson (2017) <i>OECD Reviews of Integrity in Education: Ukraine 2017.</i></p> <p>5. <i>Review of the Education Sector in Ukraine Moving. Toward Effectiveness, Equity and Efficiency (RESUME3)</i> http://documents1.worldbank.org/curated/en/884261568662566134/pdf/Review-of-the-Education-Sector-in-Ukraine-Moving-toward-Effectiveness-Equity-and-Efficiency-RESUME3.pdf</p> <p>6. <i>Рекомендації для закладів вищої освіти щодо розробки та впровадження університетської системи забезпечення академічної доброчесності.</i> Доступно на: https://naqa.gov.ua/</p>	4	6
	Разом	54	78

8. Методи викладання та навчання, що використовуються у дисципліні

Лекції-дискусії, «перевернутий клас», метод кейсів, мозковий штурм, спільне навчання, взаємне оцінювання, командна робота

9. Методи оцінювання

Формативне оцінювання: на кожному занятті студенти отримують описовий зворотний зв'язок. За результатами першого модуля – письмова робота, що дає студентам уявлення про рівень їхнього прогресу.

Сумативне оцінювання спрямоване на оцінювання того, наскільки студенти досягли запланованих результатів навчання через оцінювання презентацій, виконання письмових завдань.

Оцінювання за 100-бальною шкалою (розподіл балів у розділі 10)

10. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне оцінювання та самостійна робота					СРС	Разом за модулі та СРС	Атестація	Сума
T1	T2	T3	T4	T5				
					40	70	30	100
	10	10	10					

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
69-74	D	задовільно	
60-68	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

11. Методичне забезпечення

У процесі розробленні

12. Рекомендована література

Основна

1. *Формування результатів навчання в науках про навколишнє середовище: тренінг-курс* / Ю. В. Рибалко, О.В. Зазимко. – НУБІП, 2017. – Одеса: НУ «ОМА», 2017. – 50 с. https://nubip.edu.ua/sites/default/files/1._formuvannya_rezultatuv_navchannya_v_naukakh_pro_navkolishnie_seredovishche.pdf
2. *Розроблення освітніх програм. Методичні рекомендації* / Авт.: В.М. Захарченко, В.І. Луговий, Ю.М. Рашкевич, Ж.В. Таланова / За ред. В.Г. Кременя. – К. : ДП «НВЦ «Пріоритети», 2014. – 120 с.
3. *Рашкевич Ю. М. Болонський процес і нова парадигма вищої освіти: монографія* / Ю.М.

Рашкевич. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2014. – 168 с.

4. Тренінг – курс Рамки кваліфікацій: призначення, розроблення та впровадження. – Режим доступу: http://onma.edu.ua/wp-content/uploads/2017/01/QFs_Trenyng-kurs_11-11-2016.pdf
5. Вступне слово до Проекту ТБЮНІНГ – гармонізація освітніх структур у Європі. Внесок університетів у Болонський процес. – Режим доступу: http://www.unideusto.org/tuningeu/images/stories/documents/General_Brochure_Ukrainian_version.pdf

Законодавчі та нормативні документи

6. Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 № 1556-VII. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
7. Національна рамка кваліфікацій. Затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 р. № 1341. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-%D0%BF>
8. ЄКТС – Довідник користувача 2015 р. – Режим доступу: <http://www.erasmusplus.org.ua/новуну/1161-yekts-dovidnyk-korystuvacha-2015-r-ukrainskoii-tovoiu-vzhe-dostupno.html>
9. Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (ESG) Ухвалено Міністерською конференцією в Єревані, 14-15 травня 2015 р. – Режим доступу: http://www.britishcouncil.org.ua/sites/default/files/standards-and-guidelines_for_qa_in_the_ehea_2015.pdf
10. QF ЕНЕА 2018 (Рамка кваліфікацій ЄПВО) – http://www.ehea.info/Upload/document/ministerial_declarations/EHEAParis2018_Communique_AppendixIII_952778.pdf
11. EQF 2017 (Європейська рамка кваліфікацій) – <https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/ceed970-518f-11e7-a5ca-01aa75ed71a1/language-en>; <https://ec.europa.eu/ploteus/content/descriptors-page>
12. ISCED (Міжнародна стандартна класифікація освіти, МСКО) 2011 – <http://uis.unesco.org/sites/default/files/documents/international-standard-classification-of-education-isced-2011-en.pdf>
13. Методичні рекомендації щодо розроблення стандартів вищої освіти. Схвалено сектором вищої освіти Науково-методичної Ради Міністерства освіти і науки України, протокол від 29.03.2016 № 3. – Режим доступу: <http://edumns.org.ua/img/news/8635/Nak>; <http://uis.unesco.org/en/topic/international-standardclassification-education-isced>
5. ISCED-F (Міжнародна стандартна класифікація освіти – Галузі, МСКО-Г) 2013 – <http://uis.unesco.org/sites/default/files/documents/international-standardclassification-of-education-fields-of-education-and-training-2013-detailed-fielddescriptions-2015-en.pdf>

Додаткова

14. Національний глосарій: вища освіта, 2014 – <http://erasmusplus.org.ua/korysna-informatsiia/korysni-materialy/category/3-materialynatsionalnoi-komandy-ekspertiv-shchodo-zaprovdzhennia-instrumentiv-bolonkohoprotsesu.html?start=80>
15. Гриньова М. В., Кононець Н. В. Компетентнісний підхід у професійній підготовці. Електронний посібник для самостійної роботи здобувачів третього освітньо-наукового рівня (доктор філософії)
16. Cedefop (2016). *Application of learning outcomes approaches across Europe: a comparative study*. Luxembourg: Publications Office. Cedefop reference series; No 105. https://www.cedefop.europa.eu/files/3074_en.pdf
17. *Guide for Busy Academics Using Learning Outcomes to Design a Course and Assess Learning* <http://sweb.cityu.edu.hk/teachingandlearning/new/resources/OBTL%20Action%20Verb.pdf>
18. *Bowe Brian and Fitzmaurice Marian Guide to Writing Learning Outcomes* <https://www.dit.ie/lttc/media/ditlttc/documents/Microsoft%20Word%20>

- %20LearningOutcomesGuide.pdf*
19. Declan Kennedy, Aine Hyland, Norma Ryan *Writing and Using Learning Outcomes: a Practical Guide*
https://www.fibaa.org/fileadmin/uploads/content_uploads/Writing_and_Using_Learning_Outcomes_02.pdf
 20. Accept Jonathan Deller (2019) *The Ultimate Guide to Understanding Bloom's Taxonomy*. Available at: *https://kodosurvey.com/blog/ultimate-guide-understanding-blooms-taxonomy#:~:text=The%20six%20levels%20of%20the%20original%20Bloom's%20taxonomy%20%2D%20Knowledge%2C%20Comprehension,for%20higher%20levels%20of%20thinking.*
 21. Стадний Є. Деякі рекомендації щодо впровадження етичних кодексів в українських вищих навчальних закладах *https://ntb.pstu.edu/images/files/rekomendazij.pdf*
 22. Heuser, B. L. & Drake, T. A., 2011. *Toward Global Academic Ethics through Accountability Systems*. In: *Creathing the Ethical Academy*. Abingdon: Routledge
 23. Методичні рекомендації для закладів вищої освіти з підтримки принципів академічної доброчесності *https://drive.google.com/file/d/IIJtjefmfqO1uNCn4p9cT5g6_58h0Cxq9/view*
 24. Mihaylo Milovanovitch, Caroline Macready, Tinde Kovac-Cerovic, Muriel Poisson (2017) *OECD Reviews of Integrity in Education: Ukraine 2017*.
 25. *Review of the Education Sector in Ukraine Moving. Toward Effectiveness, Equity and Efficiency (RESUME3)* *http://documents1.worldbank.org/curated/en/884261568662566134/pdf/Review-of-the-Education-Sector-in-Ukraine-Moving-toward-Effectiveness-Equity-and-Efficiency-RESUME3.pdf*
 26. Рекомендації для закладів вищої освіти щодо розробки та впровадження університетської системи забезпечення академічної доброчесності. Доступно на: *https://naqa.gov.ua/*
 27. *Bloom's Taxonomy: The Ultimate Guide* *https://tophat.com/blog/blooms-taxonomy/*